

Norsknytt

ISSN 0801 5368

- Siste skoleår med M87, L97 overtar
- Kryssordvinnere 2 - 1998
- Skolen skal styrke elevenes språklig selvtillit
- Lyrikken står sentralt i 9. klasse
- Slik kan vi begynne med diktskriving
- Dikttoppen - Alfabetdikt
- Prosjektarbeid - noen praktiske tips
- Intervju om friminuttet
- Hulter til bulter med grammatikk og ordspråk

- Plakaten - sjangeren som alle leser
- Norsk er best for nordmenn
- Norsknytts midtsider: Arbeitsprogram i skriftformning
- Bli bedre kjent med «paraplyordene»
- Norskkryss 3 1998 - nynorsk
- Norskkryss 3 1998 - bokmål
- Tentamen i norsk hovedmål
- Syng og skriv: Drømmeyrker

NORSKNYTT OG NORSKKASSETTENE

gir variasjon og liv til norskundervisninga

KJEMPETILBUD PÅ LYDKASSETTER HØSTEN 1998!

Kassett	Tittel	Før:	Nå:
Norskfagkassett	1: «Syng og skriv» - m/oppgavehefte	100,-	50,-
Norskfagkassett	2: «Syng og skriv mer»	100,-	50,-
Norskfagkassett	3: «Synnøve Solbakken»		100,-
Norskfagkassett	4: «Vi tipper norske ord»		50,-
Norskkassett	5: «Vi tipper grannespråk»	100,-	50,-
Norskkassett	6: «Grøss og gru»	100,-	50,-
Norskkassett	7: «Fortelling om slagbjørnen Rugg»	100,-	50,-
Norskkassett	8: «Vi tipper eventyr»	100,-	50,-
Norskkassett	9: «Syng og skriv på ny»	100,-	50,-
Norskkassett	10: «Alle har eit dikt inni seg»	100,-	50,-
Norskkassett 4, 5 og 8:	«Vi tipper.....»	300,-	75,-

(Oppgaver til stoffet som presenteres på kassettene finnes i Norskfaget/Norsknnytt – kassettene er også presentert med oppgavestoff på Internett: <http://login.eunet.no/~bjarebe/norsknnytt>)

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1989:	«Norskfaget 1/89, 2/89 og 3/89»	200,-	50,-
Årgang 1990:	«Norsknnytt 1/90, 2/90 og 3/90»	200,-	50,-
Årgang 1991:	«Norsknnytt 1/91, 2/91 og 3/91»	200,-	50,-
Årgang 1992:	«Norsknnytt 1/92, 2/92, 3/92 og 4/92»	200,-	50,-

FØLGENTE ÅRGANGER VIL VI FORTSATT HA PÅ LAGER:

Årgang 1993:	«Norsknnytt 1/93, 2/93, 3/93 og 4/93»	200,-	
Årgang 1994:	«Norsknnytt 1/94, 2/94, 3/94 og 4/94»	200,-	
Årgang 1995:	«Norsknnytt 1/95, 2/95, 3/95 og 4/95»	200,-	
Årgang 1996:	«Norsknnytt 1/96, 2/96, 3/96 og 4/96»	200,-	
Årgang 1997:	«Norsknnytt 1/97, 2/97, 3/97 og 4/97	200,-	

NB! Porto/forsendelsesomkostninger kommer i tillegg.

**Send bestilling til: NORSKNYTT
PB 303
7601 LEVANGER**

E-mail: norsknnytt@login.eunet.no

NORSKnytt

Utgiver: NORSKNYTT ANS

Redaksjon: NORSKNYTT, Postboks 399,
7801 NAMSOS, telefon og faks 74 27 42 96

Abonnement: NORSKNYTT, Postboks 303, 7601 LEVANGER, tlf. 926 82405 – 74 08 02 92

E-mail: norsknytt@login.eunet.no – Internett: <http://login.eunet.no/~bjarebe/norsknytt>

Redaktør: Jon Hildrum © Kopiering av stoff som er tilrettelagt for elever, er tillatt.

Abonnement (4 NR. PR. ÅR) KR. 380,- PR. ÅR.

NR 3 - 1998 (78)

SEPTEMBER

24. ÅRGANG

Siste år med M87, L97 overtar

Et nytt skoleår har startet. Året er historisk fordi dette skoleåret er det siste med M87. Fra og med skoleåret 1999-2000 får alle elevene undervisning etter L97. Våren 2000 avlegger de første elevene i grunnskolen eksamen etter den nye planens krav. For første gang i nyere tid kommer tallkarakterer på avgangsvitnemålet fra grunnskolen.

Vi er spent på hva de nye prøvesettene i norsk vil inneholde. Eksamensdirektoratet har allerede luftet tanker om nye prøveformer: Elevenes evne til samhandling vil stå sentralt. Mulighetene for å ta i bruk hjelpebidrag skal økes. Førebuingstid vil bli lagt inn. Elevenes evner til å kombinere kunnskap fra ulike felter skal stimuleres.

A-delen som vi er blitt vant med i hovedmålsettet, vil sannsynligvis forsvinne. Elevene skal skrive en tekst - akkurat som de gjør i sidemålsprøven i dag. Emnene som vanligvis har stått i A-delen, høver bedre i den muntlige prøven.

Fornying av norskfaget

Den nye grunnskolereformen er karakterisert som den mest omfattende i vår skolehistorie. Den er først og fremst en innholdsreform. Dette vil selvsagt sette sitt preg på de daglige aktivitetene i «den nye skolen». L97 presenterer som kjent lærerstoffet i årsplaner. Som arbeidsleder og inspirator er læreren ansvarlig for at de hovedemnene som listes opp i planen, blir gjennomgått i klassen. Arbeids- og læringsprosessene er viktige i den nye planen. Elevene skal bevisstgjøres i forhold til egen læring. **Konstruktivismen**, som er det læringssynet som den nye planen bygger på, baseres på at undervisninga utføres av læreren, mens elevene er ansvarlige for egen læring. Elevene bygger selv opp (konstruerer) sin egen kunnskap.

Elevene skal undersøke og utforske m.m. Den sprelske bruken av verb i læreplanen, som gleder en gammel norsklærer, skal inspirere til stor og variert aktivitet. Her er en liten bukett «aktivitetsverb» plukket fra den nye norskplanen:

studere, utforske, videreutvikle, fordype seg, arbeide med, undersøke, lese, skrive, framføre, tilegne seg, delta aktivt, oppsummere og samle, presentere, finne ut, oppleve, diskutere, samtale, vurdere, dyktiggjøre seg, observere, lytte til, få erfaring osv.

Mengden av stoff som er listet opp under hovedpunktene, krever et høgt aktivitetsnivå. Rett nok har norskfaget etter den nye reformen fått en økning i timetallet på ti prosent i forhold til den gamle planen. Likevel skal det bli travelt i norsktimene. På side 3 ser vi nærmere på hva L97 krever av en niendeklassing. Det er ikke lite!

Kryssordvinnere 2 – 1998

Nynorsk

Erik Røsegg, 9c, Egge ungdomsskole, 7700 Steinkjer
Michael Iversen, 9. kl., Sand skule, 4230 Sand
Ingrid Holan, 9c, Inderøy ungdomsskole, 7670 Inderøy
Olav Aslak Bjåen, 8. kl., Bykle skule, 4695 Hovden

Bokmål

Siri Falch-Olsen, 8c, Rå ungdomsskole, 5046 Rådal
Hege Amunden, 8. kl. Nes skole, 3524 i Ådal
Birgit Hagen Lien, 9c, Sunndal ungdomsskole, 6600 Sunndalsøra
Hanne Merete Sørensen, 8a, Seljestad ungdomsskole, 9400 Harstad

Kryssordløsning utvider ordforrådet, skjerper rettskrivninger og gir kunnskaper. Det gir god koncentrasjonsøving og trening i skriftforming. (Mer stoff om skriftforming fins på sidene 16 og 17). Å løse kryssord er en god samahndlingaktivitet. Sist, men ikke minst: Det er morsomt å sysle med kryssord.

Velkommen med nye kryssordløsninger!

Skolen skal styrke elevenes språklige selvtillit

L97 understreker at skolen må bidra til å utvikle elevenes språklige selvtillit. Stadige oppmuntringer og positiv retting av skriftlige arbeider må være en sentral del av norsk lærerens virksomhet. Vi må framheve og bygge videre på det som er positivt i elevenes arbeider.

Elevene kan aldri få for mye begrunnet ros!

Vi må være helt konkrete når vi retter. Generelle utsagt som «godt språk», «ensidig språkbruk», «upresist språk» og lignende utsagn har elevene ingen nytte av dersom læreren ikke i tillegg merker av i tekstene hva han sikter til.

Heldig ordvalg, gode formuleringer, treffende sammenligninger, virkningsfulle gjentakinger og kontraster, bevisste overdrivelser og vellykket bruk av andre litterære virkemidler kan gjerne honoreres med ei stjerne i margen. Anerkjennende kommentarer i klassen virker motiverende og har gunstig smitteeffekt. Får en elev fortjent, begrunnet ros for slike prestasjoner, husker han det lenge. Slik oppmerksomhet fra læreren er den beste form for skrivemotivering som tenkes kan.

Alt for mange elever er utrygge i språkbrukersituasjoner. Deres språklige selvbilde er ofte lavt. Det er mye å vinne på å ta i bruk en positiv pedagogikk i norskundervisninga.

Lyrikken står sentralt i 9. klasse

Lyrikken, både i muntlig og skriftlig form, er en meget sentral sjanger i 9. klasse. (I 8. klasse er fortellinga hovedsjangeren, mens dramasjangeren skal spille hovedrollen i 10. klasse.) Elevene i 9. klasse skal framføre dikt på ulike måter, arbeide med innhold og språk og lære om litterære virkemidler. Framføring av viser, sanger og rocktekster er spesielt nevnt i læreplanen. Som eksempel på forfattere som skal være representert med lyrikk, lister læreplanen opp hele tolv kjente navn. Selvsagt skal elevene også skrive dikt selv.

Fordjupe seg i nasjonalromantikken

Elevene skal fordjupe seg i litteratur fra nasjonalromantikken. Både musikk og bildekunst skal knyttes til lesinga. Som eksempel på forfattere nevner planen Camilla Collett, Bjørnstjerne Bjørnson, Jonas Lie, Alexander Kielland og Amalie Skram. Elevene skal i sammenheng med litteraturen arbeide med litteraturhistorie og språkhistorie. Det skal samtales om sammenhengen mellom litteratur og sosial og politisk historie for at elevene skal forstå hvordan diktning, språk og samfunnssituasjon kan påvirke hverandre. Elevene skal lese et utvalg samisk litteratur. I 9. klasse skal også elevene lese en roman fra et europeisk land. Det skal bli spennende å se hvilke romaner skolene velger.

Arbeidsmåtene skal ivareta helheten i faget

L97 presiserer at skolen gjennom arbeidsmåtene skal ivareta norskfaget som et helhetlig fag. Aktivitetene lesing og skriving skal knyttes sterkt sammen og gjensidig berike hverandre. Dermed stimuleres både lese- og skrivegleden. Det må knyttes drøfting til det som leses. Elevene må få erfaring med å formulere det de undres og reagerer på. Fordjuping av lesing over tid, f eks i form av prosjektarbeid, fremmer ettertenksomheten.

Humor som hovedmoment

Blant hovedmomentene i 9. klasse er humor nevnt. Det er visstnok først gang at arbeid med humoristisk litteratur står så sentralt i en læreplan. Det er et gledelig tegn. En får håpe at dette også smitter på undervisninga. Humor gir som kjent energi. "Det er kort veg fra ha-ha til a-ha," er det sagt. De seks nye læreverkene i norsk for 9. klasse presenterer humor på svært forskjellig vis fra å fortelle at ordet humor opprinnelig betydde væske - til å formidle vitsverd av varierende kvalitet.

I ei av lærebøkene kan vi lese om en lerd brite som på 1600-tallet mente at de tungsindige lo "hi-hi". De livlige lo "ho-ho", mens de av de rolige slaget lo "he-he". Flere av lærebokene inneholder for øvrig mer stoff enn planen forlanger. Derfor må lærerne huske å undervise etter planen, og ikke etter læreboka side for side.

Taler, reklame og essay er blant de emnene som skal gjennomgås. Elevene skal arbeide med sentrale trekk ved sakprosaen. Videre skal elevene "bruke sidemål som arbeidsspråk for skriftleg arbeid i periodar." Det er et stort framskritt at det nå blir slutt med at sidemålet tildeles ei uketime, slik noen lærere har praktisert det. Med periodeundervisning kan fremmedspråkstemplet fjernes fra sidemålsundervisninga.

Når tema- og prosjektarbeid, IT, arbeid med formelle ferdigheter m.m. kommer i tillegg til det som er nevnt ovenfor, skulle det bli mer enn nok å arbeide med i norskfaget på 9. trinn.

Slik kan vi starte med diktskriving

Assosiasjonslek - fra «ord-ping-pong» til dikt.

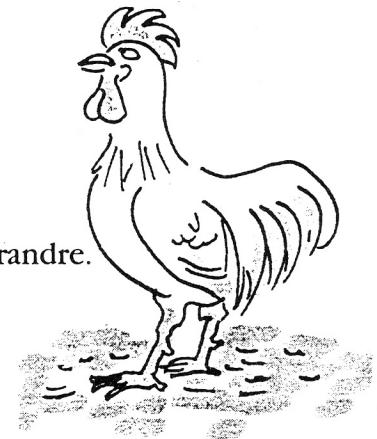
Vi begynner med assosiasjonsspillet «ORD-PING-PONG».

I dette spillet kan to lag eller to og to enkeltelever kjempe mot hverandre.

Her er et eksempel:

Startord: Vinter.

Lag A:	Lag B:
kulde	snø
iskrystall	rim
isrosor	istapper
frost	januar
stuevarme	peisild

Lag A fikk ordet *vinter* som **startord**.

Lag A har assosiert dette med ordet *kulde*. Lag B har deretter svart med ordet *snø*. «Ballen» er så igjen blitt spilt over til lag A, som sier *iskrystall* osv.

Lag A tapte til slutt dette spillet fordi deltakerne ikke kunne svare på lag B's utspill *peisild* innen den tilmalte tidsfristen.

En metronom innstilt på langsomt tempo er en fin tidsdommer.
Dersom det oppstår uenighet mellom lagene om tvilsomme ord, er læreren myndig overdommer.

Forslag til arbeidsprogram

1. Klassen deles i to lag. Lag A får et startord.
(En elev fra hvert lag skriver ned de ordene laget svarer med).

Forslag til startord:

fotball	påsketur
midtsommer	høststorm
kråke	svinestek
skog	fjøset
17. maitog	trafikk-kork
beinbrudd	

1. Etter at fem - seks omganger er gjennomført (antallet må avpasses etter interessen), noteres ordene fra et av spillene på tavla.
2. Spørsmål stilles: Går det an å sette sammen en del av ordene på tavla slik at vi får ei tankerekke - et dikt?
3. Elevene skriver dikt enkeltvis eller i grupper.
Det er tillatt å føye til noen ord i tillegg til ordene på tavla.
4. Ferdige dikt skrives på tavla. Klassen diskuterer og sammenligner diktene.

Dikttoppen

DIKTTOPPEN kan være et godt tiltak for å opparbeide interessen for dikt i klassen. DIKTTOPPEN gir elevene øving i å vurdere dikt - samtidig som ordningen kan skjerpe sansen for kvalitet. Når elevene presenterer diktene, får de trening i å lese dikt. Viktigst er det likevel at elevene blir kjent med et stort antall dikt gjennom arbeid med DIKTTOPPEN.

Forslag til arbeidsmåte:

1. Arbeidet starter med at en gruppe elever plukker ut fem dikt. Etter at de har forberedt seg (læreren må gjerne instruere elevene), leser de opp diktene for klassen. Oppleserne må være forberedt på å svare på spørsmål om diktene fra tilhørerne.
2. Det foretas en skriftlig avstemning. Elevene stemmer på de to diktene de liker best (Hver elev kan bruke 3 poeng som fordeles på de to diktene etter smak.)
3. Opptellingen av stemmer foregår på tavla. DIKTOPP-lista har sin faste plass i klasserommet. Gruppen sørger for at vinnerdiktet blir pent skrevet på et pappark som henges opp i klassen. Dette er fin skriftformingsøving. Enkle dekorasjoner på plakaten er av det gode.
4. En ny gruppe får i oppgave å plukke ut tre nye dikt til den neste DIKTOPP-avstemningen. De tre nye diktene leses da sammen med de to som står på «toppen» fra før. Avstemningen avgjør hvilke to av de fem diktene som skal stå på den nye DIKTOPPEN.

Noen erfaringer med DIKTTOPPEN:

- Størst interesse oppnår en når tidsrommet mellom avstemningene er kort, for eksempel en uke. Det er gunstig at DIKTTOPPEN etter et par måneders virksomhet får hvile noen måneder.
 - Interessen i klassen må selvsagt avgjøre arbeidstakten, men det er viktig å lodde stemningen nøyne og slutte mens leken er god.
 - Det bør innføres en regel som sier at hvert dikt skal ha begrenset levetid på «toppen».
- Forslag: Et dikt kan ikke overleve mer enn tre avstemninger.
- Elevene bør oppmuntres til å plukke ut korte og forholdsvis enkle dikt til DIKTTOPPEN.

Alfabetdikt

Skriv opp bokstavene i alfabetet under hverandre. Finn et ord eller et uttrykk for hver bokstav. Bruk gjerne ordlista når du leter etter høvelige ord. Her er et eksempel på alfabetdikt:

Til sommeren skal jeg –

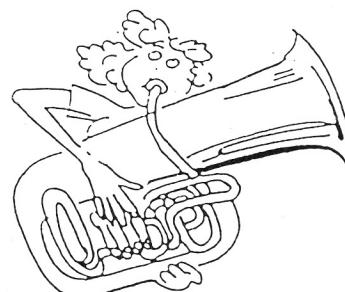
arbeide
bade
campe
danse
eksperimentere
fiske
gå
haike
imponere
jodle
kjøpe
leke
myse
nikke
orientere
prate
quicksteppe
rusle
sove
tøyse
undersøke
vokse
walk over
xergrafere
yte
zoologisere
ære meg selv
økonomisere
ånde inn frisk luft

Flere ord på en bokstav må godtas, likeens visse omskrivninger for å få brukt de sjeldne bokstavene i alfabetet. Forslag til andre alfabetdikt-oppgaver:

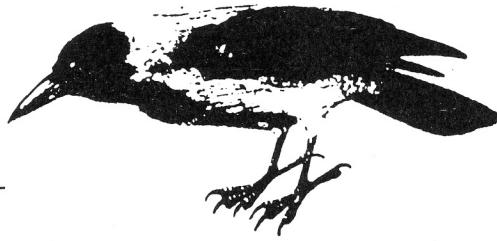
Når jeg blir voksen skal jeg –

Dersom jeg var fem år, ville jeg –

Dersom jeg var en flue, ville jeg –

Prosjektarbeid – noen praktiske tips

- * Når dere arbeider med en prosjektoppgave skal dere fordjupe dere i et emne som dere syns er interessant. Dere må skaffe opplysninger og kunnskaper om emnet fra flere kilder. Deretter skal dere presentere stoffet på en lefftattelig og engasjerende måte.
- * Emnet skal først og fremst knyttes til faget norsk, men andre fag skal trekkes inn. Husk at norskfaget er svært omfattende og byr på mange interessante emner. Læreren kan gi mange gode råd før dere setter i gang med arbeidet.
- * For å kunne gi en fyldig presentasjon av et emne, må arbeidet omfatte minst 7-8 håndskrevne A4 sider, det vil si minst 1500 ord. Men pass også på at arbeidet ikke blir for stort. Det viktigste er å få med det som er sentralt innenfor det emne dere arbeider med. Du kan gjerne skrive oppgaven på data. Det ferdige arbeidet bør også inneholde illustrasjoner, for eksempel tegninger, bilder, figurer og lignende. Deler av oppgaven kan gjerne presenteres som foredrag, lydopptak, video, veggavvis osv.
- * Oppgaven kan legges fram ved eventuelt tentamen eller avgangsprøve i muntlig.

Innleveringsfrist:

Noen praktiske opplysninger

- * På forsida skal navnene til forfatterne stå sammen med skolens navn og tittelen på oppgaven.
Skriv også årstallet når oppgaven ble laget.
En illustrasjon, gjerne i farger, bør også pryde forsida.
- Side 1: Innholdsliste med sidetall. Husk at alle sidene skal nummereres.
- Side 2: Forord. Fortell hvorfor dere valgte nettopp dette emnet. Skriv også om hvordan dere har arbeidet med oppgaven.
- * Del oppgaven opp i bolker. Legg vekt på å finne gode overskrifter på hver bolk. Det er en fordel med flere mellomtitler i hver bolk. Det gjør oppgaven oversiktlig og lettles.
- * De siste sidene brukes til kildehenvisninger. Skriv forfatterens navn, tittel, forlag og utgivingsår på de bøkene dere har brukt. Dersom dere har brukt andre kilder, for eksempel personer, må dere skrive navna deres.
Dere må også skrive hvor dere hentet bildene og eventuelle andre illustrasjoner fra.
- * Skriv bare på ei side av arkene. Legg vekt på å få til ei tydelig og ryddig håndskrift. Oppgaven blir mer lettles om dere lar det bli noen åpne rom på sidene. Lykke til med arbeidet.

Intervju om FRIMINUTTET

Skriv først ned noen opplysninger om intervjuobjektet.

Arbeid sammen to og to. A intervjuer B om hennes/hans syn på friminuttet. Noter opplysningene ned på dette arket. A og B bytter roller. Deretter skriver begge intervjuet med klassekameraten på grunnlag av svarene på dette arket.

1. Hvordan trives du i friminuttene?
 meget godt godt dårlig
2. Blir du ertet eller plaget av medelever i friminuttene?
 hver dag noen ganger aldri
3. Vet du om noen som daglig blir plaget av medelever i friminuttene?
 ja nei
4. Ville du ha foretrukket dobbelttimer og færre friminutt?
 ja nei
5. Ville du ha foretrukket at de forskjellige klassene hadde hatt friminutt til ulike tider slik at det ble færre elever ute i skolegården når du har friminutt?
 ja nei
6. Synes du elevene kunne få være inne i friminuttene dersom de helst vil det?
 ja nei
7. Synes du at lærerne burde sette igang leiker, konkurranser og andre aktiviteter for elevene i friminuttene?
 ja nei
8. Mener du at ordningen med at elever har inspeksjon i friminuttene er en bra ordning, eller skal også lærerne være med?
 best med bare elever som inspektører best med bare lærere som inspektører
 best med både elever og lærere som inspektører.
9. Var det triveligere i friminuttene på barneskolen enn på ungdomsskolen?
 ja nei
10. Hva driver du for det meste med i friminuttene? (Skriv tallet 1 i ruten foran svaret som passer best for deg, skriv tallet 2 i ruten foran svaret som passer nest best osv.)
 prater med elever gjør lekser røyker går frem og tilbake.
 driver med leik, idrett eller konkurranser oppholder meg i korridorer og ganger
 oppholder meg på toalettet.
11. Hvorfor tror du vi har friminutt? (Svar kort) _____
12. Savner du noe på skoleplassen eller i skolebygningen som du tror kunne ha gjort friminuttene triveligere?

13. Har du andre synspunkter og meninger når det gjelder friminuttet.

Hulter til bulter med grammatikk og ordspråk

A Ordspråk hulter til bulter 1

Orda i ramma nedenfor skal danne et ordspråk. Her får du litt grammatikalsk hjelp til å setteorda i rett rekkefølge: Ord nr 2, 4 og 10 i ordspråket er alle substantiv. Ord nr 2 er hannkjønn, nr 4 er hunnkjønn og nr 10 er intetkjønn. Ord nr 3 og 9 er preposisjoner. Det eneste verbet i ordspråket skal stå som ord nr 5. Ordspråket begynner med en artikkel. Skriv ordspråket.

bedre i enn taket fugl på handa er ti en

Fyll svaret inn i dette svarskjemaet.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

1 Hva vil dette ordspråket lære oss, tror du? Skriv en liten utgreiing.

2 Hvilken ordklasse er ord nr 8?

B Ordspråk hulter til bulter 2

Denne oppgaven skal løses på samme måte som oppgave 1.

Ord nr. 2, 6 og 8 i ordspråket er alle substantiv. Ord nr 2 er hannkjønn, nr 6 er hunnkjønn og nr. 8 er intetkjønn. Ord nr 3 og 5 er verb. Ord nr 7 er preposisjon. Skriv ordspråket.

musene borte bordet er danser på katten når

Svarskjema:

1 2 3 4 5 6 7 8

1 Sett komma inn i ordspråket. Hvilken kommaregel har du brukt?

2 Hvilken ordklasse hører ord 4 i ordspråket heime i?

3 Nevn noen situasjoner fra hverdagslivet der dette ordspråket passer.

C Ordspråk hulter til bulter 3

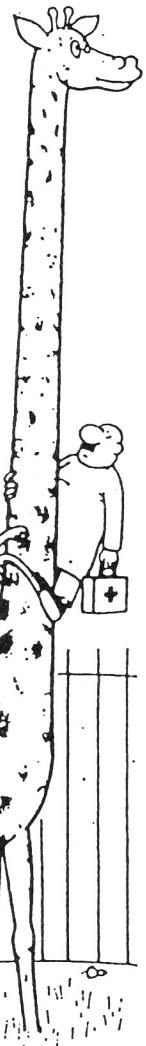
Denne oppgaven skal løses på samme måte som oppgave 1 og 2. Ord nr 6 og 10 i ordspråket er substantiv. Ord nr 6 er intetkjønn og ord nr 10 er hannkjønn. Ord nr 5 og 9 er adjektiv. Det eneste verbet skal stå som ord nr 2 i ordspråket. Ord nr 7 er preposisjon. Skriv ordspråket.

under gammel det et en hatt mangt hode bor godt

1 Hva menes med dette ordspråket, tror du? Forklar

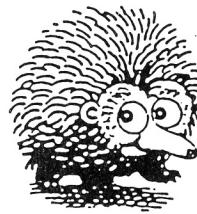
2 Nevn et annet ordspråk med samme moral.

3 Hvilken ordklasse hører ordene nr 3 og 8 heime i?

D Setning hulter til bulter

Orda i ramma nedenfor skal danne ei setning med mening i. Setninga har ord fra alle ti ordklassene. Ord nr 3 og 12 er verb. Ord nr 3 er et sterkt verb. Ord 8 og 10 er substantiv. Ord 4 er pronomen, 5 er preposisjon, 11 er konjunksjon, 13 er interjeksjon, 7 er adjektiv. Setninga begynner med et tallord. Skriv setninga.

fargerikt hurra og går mai med syttende et roper tog vi i flagg

Svarskjema

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

E Dikt hulter til bulter

Ord i ramma skal danne et dikt skrevet på fire linjer av Harald Sverdrup.

Ord nr 3 og 6, 10 og 12 er enderimord. Ord nr 3, 6, 8 og 12 er substantiv.

Ord 12 er intetkjønn. Ord 4 og 9 er verb. Ord 2 er adjektiv. Ord 1 er preposisjon. Skriv diktet på fire linjer.

er smilehull hatter gamle av latter full min i bor hatt mye

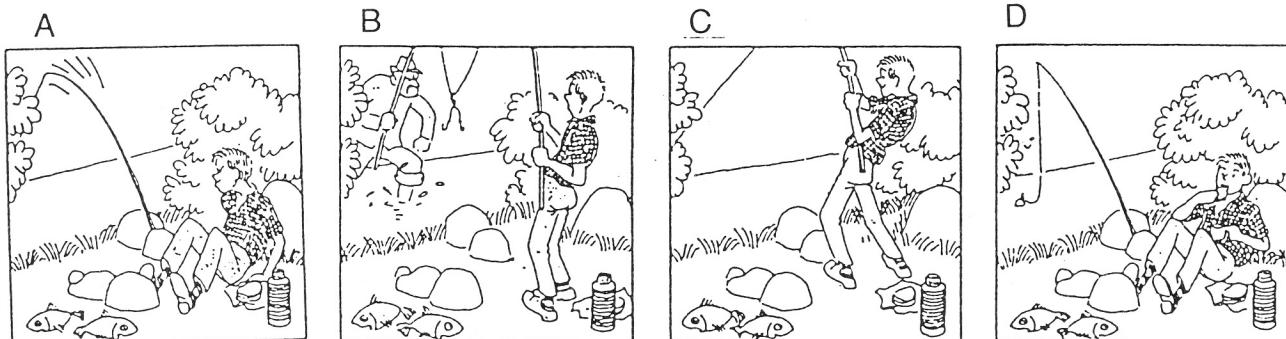
Svarskjema

1	2	3
4	5	6
7	8	9
11		12

- 1 Hvilken ordklasse hører ord 7 heime i? Enn ord nr 10?
- 2 I dette diktet bruker Harald Sverdrup det litterære virkemidlet personifisering. Hvor i diktet finner du dette? Forklar hva det er.

Tegneserie hulter til bulter

Tegningene i denne tegneserien står i feil rekkefølge. I hvilken rekkefølge MÅ tegningene stå? Skriv tekst til hvert bilde. Bruk gjerne direkte tale.

Plakaten - sjangeren alle leser

Plakater er kanskje det massemediet som leses mest. Ingen står som eier av dette mediet, alle kan bruke det. Derfor kan vi si at plakaten er det mest demokratiske av alle mediene.

Alle får en eller annen gang bruk for å lage en plakat om et arrangement eller at utforme et oppslag der vi gjør kjent at vi har noe vi vil selge, eller vi etterlyser noe vi har mistet. I alle tilfeller må plakaten eller oppslaget utformes slik at folk legger merke til dem og raskt oppfatter budskapet vårt.

Oppgaver

- 1 Lag ei liste med eksempler over hvem som bruker plakater og oppslag for å informere folk. Etter at alle har skrevet sine individuelle lister, bidrar alle til ei "storliste" som skrives på tavla.
- 2 Hvor kan plakater og oppslag presenteres for publikum? Skriv ned dine svar. Drøft deretter svarene i klassen.
- 3 Din klasse skal invitere alle elevene på årstrinnet til en fest på skolen. Lag forslag til en plakat som innbyr til dette arrangementet. Drøft på grunnlag av forslagene hva som må stå på en slik plakat. Hvilke krav skal vi stille til skrift og utforming (layout)?
- 4 Utarbeid forslag til plakatoppgaver som klassen skal arbeide med. Elevene velger mellom oppgavene som er laget og utformer plakater.
- 5 Lag klassens plakatutstilling. Hver elev presenterer sin plakat med noen ord. Kanskje kan det foretas en avstemning som kårer de beste plakatene?

Forslag til ekstraoppgave:

Når klassen nå har arbeidet med plakatlagning og er blitt "eksperter" på dette feltet, er tiden inne til å tilby sine tjenester i nærmiljøet.

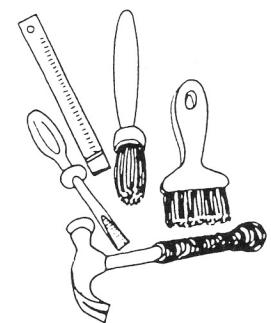
Kontakt en eller flere forretningsdrivere og spør om de er interessert i at dere lager reklameplakater for noen av varene som de selger. Når avtalene er i orden, kan dere besøke forretningen og velge ut de varene dere vil reklamere for. Skaff dere nærmere opplysninger om vareslagene slik at dere har en solid kunnskapsbakgrunn når dere lager plakatene.

Det kan bli moro å se sine egne plakater i butikkvinduene, ikke sant?

Reklame for norskfaget

Plakater blir ofte brukt for å reklamere for bestemte saker.

Lag plakater der dere reklamerer for skolefag, bøker, yrker e.l.

Grannespråkkunnskap

Ordoppgaver i svensk og dansk

Noen få svenske og danske ord er mer eller mindre ukjente for oss nordmenn. I oppgavene under er samlet noen slike ord.

A Ordoppgaver Svensk - norsk

- I rammen til venstre finner du svenske navn på klesplagg o.l. Rammen til høyre inneholder de tilsvarende norske navnene. Sett norske og svenske ord med samme betydning sammen.
Eks.: lue = mössa

kjol, rock, kappa, skärp, kostym, kalsonger, kavaj, täckjacka, näsduk

dress, boblejakke, skjørt, kåpe, frakk, underbukser, belte, lommetørkle, jakke

- Løs denne oppgaven på samme måte som den forrige. Hva er felles for ordene i denne oppgaven?

korv, forell, tunnbrød, tårta, jordgubbar, filmjølk, morot, glass, skorpa, småfranska

kavring, kefir, ørret, flatbrød, rundstykker, jordbær, pølse, bløtkake, is, gulrot

- Ordene i denne oppgaven er hentet fra forskjellige områder. Løs oppgaven på samme måte som de to forrige.

bio, fönster, brevlåda, hink, koksspis, filt, kudde, fätölj, maskros, igelkott

lenestol, ullteppe, bøtte, kino, komfy, pute, pinnsvin, vindu, løvetann, postkasse

Nå skal du få prøve deg på litt svensk. Se på de to tegneserieiene nedenfor. Prøv om du kan oversette teksten i prateboblene til norsk. Hvis

noen av ordene er vanskelige å forstå, så prøv om du kan gjette deg til betydningen ved å se på tegningen.

B BLONDIE

Norsk – det beste språket for nordmenn

Norsk peker seg ut som det beste språket for alle som er nordmenn. Derfor må vi undre oss over at så mange nordmenn i dag bruker engelsk når de henvender seg til andre nordmenn. Språkeksperter slår fast at det vi trenger å si, kan sies på norsk. Det er språkbrukerne det kommer an på. Et språk vi ikke har lært fra vi var små, blir nesten aldri noe annet enn et fremmedspråk for oss. Morsmålet er «hjertespråket» vårt. Vi er aldri så flinke i språk som når vi bruker morsmålet vårt. Nedvurderer vi morsmålet, nedvurderer vi oss selv.

Spørsmål til ettertanke:

- * Kva for eit språk drøymer du på?
- * Kva for eit språk tenkjer du på og skaper du på?

- * Kva for eit språk er du glad på og ulykkeleg på?
- * Kva for eit språk ville du brukt viss du var svært sjuk og blei teken til lege eller sjukehus?
- * Kva for eit språk tøysar og tullar du på?

Kilde: «Ja til norsk! Informasjons- og debathefte om engelsk i norsk», Norsk Språkråd.

Finn norske ord

Prøv deg på ordkupongene. Fyll inn norske ord på de åpne linjene. I ordrammene får du hjelp om du skulle stå fast.

Ordkupong 1: Idrettsord

Finn norske ord i stedet for hvert av disse engelsknorske eller engelskeorda.

I rammen nedenfor finner du de norske orda hulter til bulter. Før du søker hjelp i rammen, må du forsøke å finne fram til norske ord på egen hånd.

1. Corner
2. Finish
3. Hat trick
4. Heade
5. Guts
6. Keeper
7. Offroadsykkel
8. Rafting
9. Supporterklubb
10. Windsurfing

Du kan velge mellom de norske orda i rammen når du skal svare:

terrengsykkel, nikke (ballen), brettsegling, flåteritt, hjørnespark, trillingmål, tæl, tilhengerklubb, målmann, sluttspurt.

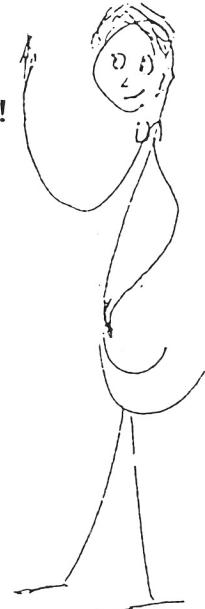
Skriv en tekst

Bruk noen av orda i rammen i en tekst. Du kan selv velge sjanger.

Ordkupong 2

1. Air-conditioning
2. Carport
3. Computer
4. Disc-jockey
5. Drawback
6. Eyeliner
7. Fastfood
8. Feedback
9. Goodwill
10. Happy hour
11. Keyboard
12. Knowhow

Jeg vet!

Du kan velge mellom de norske orda i rammen nedenfor når du skal skrive:

hurtigmat, tangentfjøl, ulempe, bilbås, sakkunnskap, tilbakemelding, klimaanlegg, billig-time, datamaskin, godvilje, plateprater, øyestreker.

Ordkupong 3

1. Matche
2. Offshore
3. Overhead
4. Policy
5. Poster
6. Rack
7. Refill
8. Shoppingsenter
9. Skateboard
10. Slide
11. Teamwork
12. Whiplash

Dette
skulle
være
enkelt!

Du kan velge mellom de norske orda i rammen nedenfor når du skal svare:

rullebrett, plakat, skriftkaster, nakkesleng, passe sammen, lydrekke, lagarbeid, lysbilde, utaskjærer, påfyll, framgangsmåte, kjøpesenter.

Skriv en tekst.

Bruk noen av ordene i rammen i en tekst. Du kan selv velge sjanger.

Sjangerruteord

Les noen få ord – så kjenner du igjen sjangeren

Sett sjangernavna inn i ruteordet. Dersom du har løst hele oppgaven rett, vil ordet under stjerna bli navnet på en sjanger (i flertall).

1. Når katten er borte, danser musene på bordet.
2. Det var ein gong ein bonde som hadde tre søner. Det var smått for han, og gammal og skrøpeleg var han, og sønene ville ikke ta seg noko til. Til garden hørde det ein stor, god skog, og den ville faren at gutane skulle hogge i.
3. 4 eggeplommer, 3 dl mjølk, 1 ss sukker, 3 ss sitronsaft, 1/4 l vanilje-is. Bland dette og pisk kraftig. Server kaldt.
4. Sentr. bel. møbl. hybelleil. søkes. Liv Vik, t. 81 152.
5. Hold byen rein, spis ei due hver dag.
6. Rundt som et egg, langt som en kirkevegg.
7. Lover Herren, han er nær når vi synger når vi beder.
8. «Om fem minutter skal skoene dine være blankpusset,» brølte offiseren. «Tusen takk» sa soldaten.
9. «Heidi Lund, toppscorar i fotballturneringa», stod det i måndagsavisa.
Vi var på plass da laget trena i går kveld, og kunne sjølv sjå at Heidi har krut i støvlane. Ho dribla av gutane lett og elegant og fyrté av raske, velplasserte skott.
- Du starta vel med fotballen i førre veka, prøver vi oss.
- Å nei, du, ler ho under den lyse luggen. - Eg har spelt fotball så lenge eg kan hugse.
- 10/:Å, bukken var brokut, og bukken var svart.:/
Og bukken vart borte på ei laurdagsnatt.
Killebukken min, ser du geita.
- 11 Tre ord på snei,
glem meg ei.
- 12 Idrettslaget «Gå på» hadde i går årsmøte i klubblokalet. Tjue medlemmer var til stede. Den viktigste saka var....

1													
2													
3													
4													
5	G												I
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													

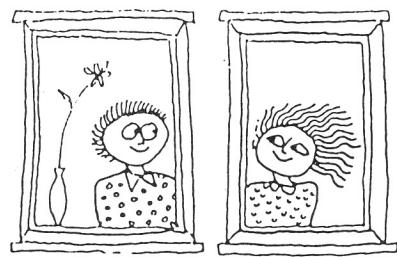
A Hva er tittelen på tekst 2?

B Hvordan gikk det videre på møtet som det fortelles om i tekst 12? Bruk fantasien – fullfør teksten.

Sjangerslekskap, finn «fremmede» sjangrer

Mange av sjangrene er i slekt, det vil si at de kan være nokså like i formen som de framstår i. Her er tre sjangrer som er i familie: komedie – tragedie – revy.

Alle disse kan framføres på en scene. Vi kan bruke en samlebetegnelse på alle tre, nemlig teater.

HVILKEN SJANGER PASSER IKKE SAMMEN MED DE ANDRE?

Nedenfor er fire sjangrer satt opp i grupper. Tre av dem er i familie, en passer ikke sammen med de andre.

- 1) Skriv ned den «fremmede» sjangeren på den åpne linja. (Bruk gjerne oppslagsbok.)
- 2) Plukk ut fra de «fremmede» sjangerorda den bokstaven som tallet bak hver rubrikk viser.

Dersom du har løst oppgaven rett, vil de tolv bokstavene danne et ord som er sentralt i forbindelse med sjangrene.

1 Novelle - preken - tale - foredrag		5
2 Artikkel - eventyr - sagn - fabel		4
3 Skrøne - vits - intervju - anekdote		3
4 Sang - vise - salme - gåte		3
5 Stev - lokk - brev - bånsull		3
6 Biografi - memoarer - dagbok - hørespill		3
7 Annonse - oppskrift - bruksanvisning - instruksjon		1
8 Avisnotis - sketsj - referat - reportasje		4
9 Opera - musikal - syngespill - bruksanvisning		3
10 Graffiti - ordsspråk - fyndord - tragedie		2
11 Regle - kåseri - rim - ordramse		4
12 Roman - enakter - skuespill - komedie		5

Arbeidsprogram i skriftforming

Håndskrifta er like særegen og personlig for et menneske som fingeravtrykket. Håndskrifta forteller mye om den som skriver, den er et slags selvportrett. Ingen har helt lik håndskrift, derfor er en underskrift på et dokument rettslig bindende. Det er en alvorlig forseelse å skrive falsk underskrift. Det er utviklet en vitenskap om håndskrift som kalles grafologi.

"I opplæringa skal elevane videreutvikle handskrifta si mot ei personleg og formålstøytenleg skrift som er god å lese." (L97 - 8. kl. s. 126)

FORSLAG TIL ET KORT UNDERVISNINGSOPPLEGG I SKRIFTFORMING

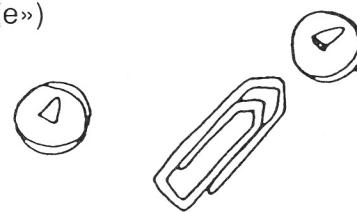
1. time: Skriftdiagnose av bruksskrift i samarbeid med elevene

Klassesamtale: Hva mener vi med uttrykket brukbar skrift?

Elevene oppmuntres til å komme med forslag – gjerne med utgangspunkt i varierte skriftpøver på tavle, ark eller skriftkaster. Elevene noterer i en skriftformingsarbeidsbok de punktene som kommer fram.

Forslag til momenter som bør drøftes og noteres:

- a) Balanse i bokstavtypene (forholdet mellom «kjeller, 1. etasje, 2. etasje»)
- b) Avstand mellom ord/bokstaver
- c) Hellingsvinkel
- d) Holde linjen
- e) Marger
- f) Vanskelige bokstaver (r-s-f-v og andre)

2. time: Skriftpøve fra elevene – elevene vurderer prøvene

Elevene skriver av en tekst (ca. 5 min. arbeid). De benytter sin vanlige bruksskrift.

Vurderingsskjema deles ut (følgende side), 2 og 2 elever vurderer prøvene.

Slike skriftpøver med vurdering kan med fordel arrangeres flere ganger i løpet av skoleåret.

Forhåpentligvis kan elevene registrere framgang når de studerer vurderingsskjemaet ved skoleårets slutt.

3. og ev. 4. time: Klassens skriftstandpunkt – individuell øving

Læreren har sett over vurderingene fra 2. time. Klassens skriftstandpunkt drøftes – gjerne med presentasjon av prøver fra klassen.

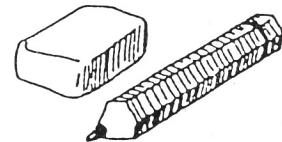
På grunnlag av vurderingene gis individuelle oppgaver.

En hurtighetsprøve kan også arrangeres. Elevene skriver (vanlig bruksskrift) f.eks. i 5 min. Arkene byttes. Antall skrevne bokstaver pr. min. utregnes. (Skriften må være godt leselig om prøven skal bli godkjent.)

(Den gamle Normalplanen nevner at en 6. klassing bør greie 40–50 bokstaver pr. min., mens tallene for 7. kl. oppgis til 50–60. Dette er selvsagt bare retningsgivende tall som det ikke må legges for stor vekt på.)

«Min skrift»

Vurderingsskjema i skriving

Elevens navn: Klassse:

Gi karakterer fra 1 til 3 (3 er beste karakter)

Dato:								
1. Leselighet								
2. Skriftstørrelse								
3. Linjeavstand og linjeføring								
4. Ordavstand								
5. Bokstavavstand, bindinger								
6. Lukking av bokstavene								
7. Bokstavkvalitet, bredde og høydeforhold								
8. Bokstavhelning, jevnhet								
9. Helhetsinntrykk orden, marg osv								
10. Hastighetsprøve								
SUM:								
Øv på dette:								

Bli bedre kjent med «paraplyordene»

Et «paraplyord» er et samleord. Sko er eksempel på et slikt ord.

Til skogruppen hører sandaler, støvler, joggesko osv.

A

Skriv samleordet («paraplyordet») for alle disse tingene på den åpne linja.

1. bord, stol, seng, skap _____
2. salt, pepper, kardemomme _____
3. ring, armlenke, halsbånd _____
4. maler, smed, snekker _____
5. ukeblad, aviser, bøker _____

Plukk ut noen av «paraplyordene» og skriv en tekst, for eksempel et dikt.

B

Finn flere ord som hører heime i hver gruppe. Skriv til slutt «paraplyordet».

1. meslinger, _____
2. kål, purre, _____
3. høvel, hammer, _____
4. klarinett, trombone _____
5. lue, frakk, skjorte _____

C

Nå får du «paraplyordet». Du skal skrive flere ord som passer til hvert av «paraplyordene».

1. slikkerier _____
2. kjøkkentøy _____
3. nyttelsesmidler _____
4. sydfrukter _____
5. transportmidler _____

Plukk ut noen ord. Skriv en eller flere tekster. Velg sjanger selv.

Finn avløserord for ordet TING

Når vi ikke finner presise ord på gjenstander og saker, bruker vi ofte ordet **ting**.

Finn ord som erstatter ordet **TING** i setningene nedenfor. Før setn ingene med de nye ordene du foreslår inn i skriveboka di. Strek under de nye ordene du har foreslått. (Du kan gjerne forandre litt på setningene om du synes det passer.)

1. Ting som fysikk og kjemi skulle vi ha flere timer i på skolen.
2. Hjulvispen er en ting som jeg ofte bruker på kjøkkenet.
3. «Dagsrevyen» er en ting som jeg liker å se på fjernsynet.
4. Gartnerne står på torget og selger tingene sine.
5. Motorsykkelen er en farlig ting i trafikken.
6. Foredragsholderen tok opp mange interessante ting i talen sin.
7. Øksa er en ting som kan brukes til mange ting.
8. Fyllepenna er en gammeldags ting.
9. Frimerkesamling er en lærerik ting.
10. Pannekaker er en god ting å ha til middag.
11. Ting som orientering og roing skulle alle drive med.
12. Den evindelige klagiringen er en ting jeg mislikter hos Eva.
13. Ulykken påførte mannen beinbrudd, skrubbsår og andre mindre ting.
14. Sceneprogrammet inneheldt god visesang, morsomme skjeter og andre artige ting.
15. Koret framførte mange fine ting.
16. Fiolinen er en dyr ting.
17. På juletretoen hang det flagg, kurver og mange andre ting.
18. På fødselsdagen fikk hun bøker, klær og andre ting.

Hva vet du om litteratur og språk?

Svar på disse oppgavene på eget ark.

- 1 Sett disse forfatterne i tidsriktig rekkefølge:
Henrik Ibsen, Snorre Sturlason, Camilla Collett, Jostein Gaarder
- 2 Sett disse tekstene i tidsriktig rekkefølge:
Ja, vi elsker, Erasmus Montanus, Håvamål, Kristin Lavransdatter
- 3 Hvilke ordklasser finner du i disse ordspråkene?
En god latter forlenger livet. Tomme tønner ramler mest.
- 4 Hvem har diktet om disse personene?
Synnøve Solbakken, Jeppe på Berget, Terje Vigen, Sofie ("Sofies verden")
- 5 Hvilke landsdeler kom hver av disse forfatterne fra?
Alf Prøysen, Arthur Arntsen, Ivar Aasen, Olav Duun
- 6 I hvilke land hørte disse forfatterne heime?
H. C. Andersen, Selma Lagerløf, Snorre Sturlason, W. Shakespeare
- 7 Hvilke meget kjente forfattere har diktet disse sangene?
Ja, vi elsker, Du ska få en dag i mårå, Mellom bakker og berg,
Gud signe vårt dyre fedreland (fedrelandssalmen vår)
- 8 Hvilke sjangerer hører hver av disse titlene heime i?
Peer Gynt, Håvard Hedde, Jostedalsrypa, Kardemomme by
- 9 Plukk ut de fem ordene med ordfeil i. Skriv dem rett.
nysgjerrig, intressant, billetluke, sjangse, altid, aldrig, moro, gift
- 10 Skriv av teksten nedenfor og sett inn alle tegn som mangler. Skriv stor forbokstav der det skal være.
Hun sa forsiktig hvorfor valgte dere meg hun tilføyde at hun var meget
meget glad for valget.

Tema:

Noe som (nesten) ikke kan skje

Eksempel: Skipet i åkeren

Plutselig stod det et stort skip i åkeren i ei bygd langt fra vatn og sjø. Ingen hadde sett noe merkelig før skipet plutselig stod der mellom potetplanter, gulrøtter og gylne kornaks

Tenk deg denne situasjonen. Skriv, tegn, fortell! Velg blant sjangrene nedenfor.

TEGN

Skriv skipet slik du ser det for deg i åkeren.
Skriv tekst til tegningen.

EVENTYR

Skriv et eventyr der du viser hvordan skipet har havnet i åkeren og hva som videre vil skje med det.

DIALOG

Skriv en dialog (samttale) mellom to som står og ser på skipet.

INTERVJU

Skriv et intervju med kapteinen eller en annen om bord i skipet.

SANG

Skriv en sang til ære for skipet. Velg en enkel melodi, eller lag en selv.

PLAKAT

Lag en plakat der kapteinen inviterer folk til en fest om bord i skipet.
Få med opplysninger om program m.m.

AVISNOTIS

Skriv en avisnotis om skipet i åkeren.

FORTELLING

Tenk deg at du har vært med på ei reise med skipet som nå står i åkeren. Fortell om reisa.

BREV

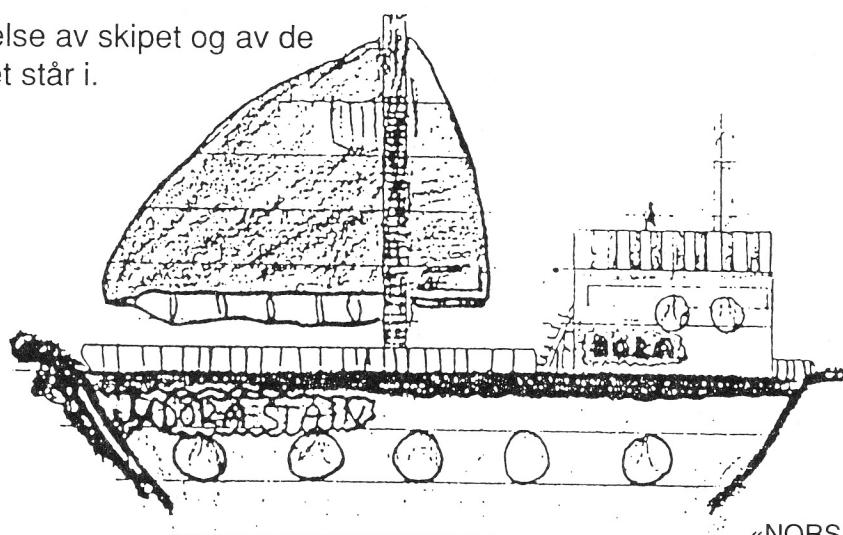
Skriv et brev til en kjenning der du forteller om skipet i åkeren.

VELG EN SJANGER SELV

Velg en sjanger selv og skriv om skipet eller situasjonen omkring skipet.

BESKRIVELSE

Lag en beskrivelse av skipet og av de omgivelsene det står i.

Å lese er å føre en samtale med teksten

Dersom lesingen skal bli utbytterik for oss, forutsetter det at vi kjenner oss igjen i det vi leser. Teksten må gi oss kjente «bilder i hodet». Dess sterkere grad av gjenkjenning, dess sterkere blir motivasjonen for videre lesing.

I en god litterær tekst kan leserne speile seg, på avstand. De kan få bekreftet at andre også kjenner seg igjen i speilbildet. De tankene og de problemene som de selv strir med, deler de også med andre. Lesingen kan bidra til å løse problemer for oss og få oss til å føle samhörighet med andre.

Elevene må få bearbeide leseropplevelsen

Utbyttet av litteraturlesingen blir mye større dersom elevene får samtale og utveksle tanker om det de har lest. De må få tid og muligheter til å **bearbeide lesestoffet**. Elevene må få gi uttrykk for leseropplevelsen med *egne* ord, de må få samtale, tegne og dramatisere.

En tekst blir rikere for leseren dersom bearbeidingen kan skje på varierte måter.

Dess mer variert oppgavestoffet er, dess større er mulighetene til å nå fram til alle elevene. Elevene må gis muligheter til å velge mellom forskjellige oppgaveformer.

Plukk ut et utsagn fra teksten

Om mulig bør *alle* elevene få uttale seg om teksten. Den enkleste måten å nå alle på, er å la elevene skrive ned de ordene eller den setningen i teksten som gjorde sterkest inntrykk på dem under lesingen. Hver elev skal så *lese opp* det «sterke» utsagnet som hun/han har valgt ut av teksten. På den måten involverer elevene seg sterkere i en tekst.

Når vi snakker om det vi leser, blir vi bedre kjent med hverandre

«Skjønnlitteraturen kan være sannere enn virkeligheten.»

Dette utsagnet hører vi ofte fra forfattere og bokvenner. Skoleelever opplever også at litteraturen kan være til hjelp på forskjellig vis. Etter en samtale om ei novelle som elevene hadde lest, skrev en elev i loggen sin:

«Når vi snakker om tekstene vi leser, blir vi i klassen bedre kjent med hverandre.»

Her er enda et logg-utsagn som viser at det kan være verdifullt å samtale om enkelte tekster:

«Da jeg leste novella («Karens jul» av A. Skram) for meg selv, syntes jeg den var kjedelig rett og slett. Men nå, etter at vi har snakket om novella og forfatteren, har jeg oppdaget mye som er spennende i novella. Så nå syns jeg novella er flott. Jeg er imponert over forfatteren og skal spørre på biblioteket etter bøker han har skrevet.»

Norsk kryss 3 – 1998

Nynorsk

32 vassrett

VASSRETT

- 1 Gutenamn
(..... Wergeland 1808–45)
- 7 Synonym til glane, glo
- 13 Flyplass/himmelkamen
- 14 Antonym til aldri
- 15 Framfor hankjønn
- 16 Synonym til single, klinge
- 17 Lekamsdelane
- 18 Skjegg i andletet
- 19 Alfabetnaboar
- 20 Fisk
- 21 Synonym til spekulér
- 24 Synonym til studere
- 26 By i Noreg (postnummer 3290)
- 29 Synonym til minnast (bokmål)
- 32 Store fuglar
- 36 Bispedøme i Noreg
- 38 Skogsvekst
- 41 Kommune i Noreg (postnummer 5580)
- 42 Kjemisk symbol for kalium
- 43 By i Noreg (postnummer 2300)
- 45 Synonym til underverk (framandord)
- 47 Synonym til mann
- 49 Varmekjelde, eldstad
- 51 Alfabetnaboar
- 53 Spørjepronomen
- 54 Kjærleiksgud
- 55 Jentenamn
- 56 Synonym til doktoren
- 58 Den bokstaven brukar vi mest
- 59 Alfabetnaboar
- 60 Havdyr/poststad (2664)
- 61 Tal
- 62 Synonym til eksistere
- 63 Husdyret
- 64 Stort ledd i kroppen vår
- 65 Verdsdel
- 66 Nekting
- 67 Gutenamn (omvendt)

Bruk dei store trykkbokstavane når du løyser kryssord:

LODDRETT

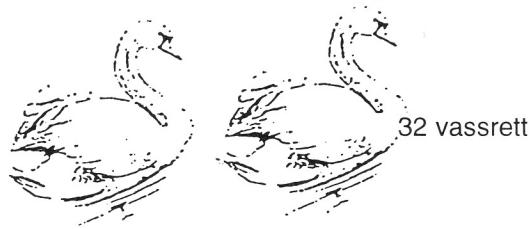
- 1 Norsk-dansk diktar
(1684–1754) Skreiv
blant anna skodespelet
«Jeppe på Berget».
- 2 Profet
- 3 Synonym til klovnen
- 4 Synonym til merkeleg
- 5 Synonym til hastar, skundar seg
- 6 Elevgruppe
- 7 Stor fugl
- 8' Seksti minutt
- 9 Gutenamn (.... Lind, norsk diktar)
- 10 Forteneste på pengar på bankkonto
- 11 Kopparrust (omvendt)
- 12 Framfor hankjønn (bokmål)
- 13 Lærestad
- 22 Synonym til eksisterer, lever
- 23 To like konsonantar
- 25 I robåten
- 27 Synonym til annonser, lyse ut
- 28 Hålvøy i Nord-Noreg
- 30 Jentenamn
- 31 By i Noreg (postnummer 3000)
- 33 Låsopnar
- 34 Synonym til lærling
- 35 Synonym til før opp, dyrkar (omvendt)
- 36 Blekksprut
- 37 Som 58 vassrett
- 39 Sideelv til Glomma
- 40 Tal
- 43 Norsk diktar (1859–1952), skreiv blant
anna romanane «Sult» og «Pan»
- 44 Nær slektning
- 48 Hovudstad i Europa
- 50 Ei av dei lengste elevene i verda
- 52 På bilar frå Romania
- 56 Hovudstad i Sør-Amerika
- 57 Synonym til bunt
- 58 Adam og ...
- 60 Sportsutstyr
- 61 Nær slektning
- 63 Som 42 vassrett
- 67 Som 58 vassrett

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆØÅ

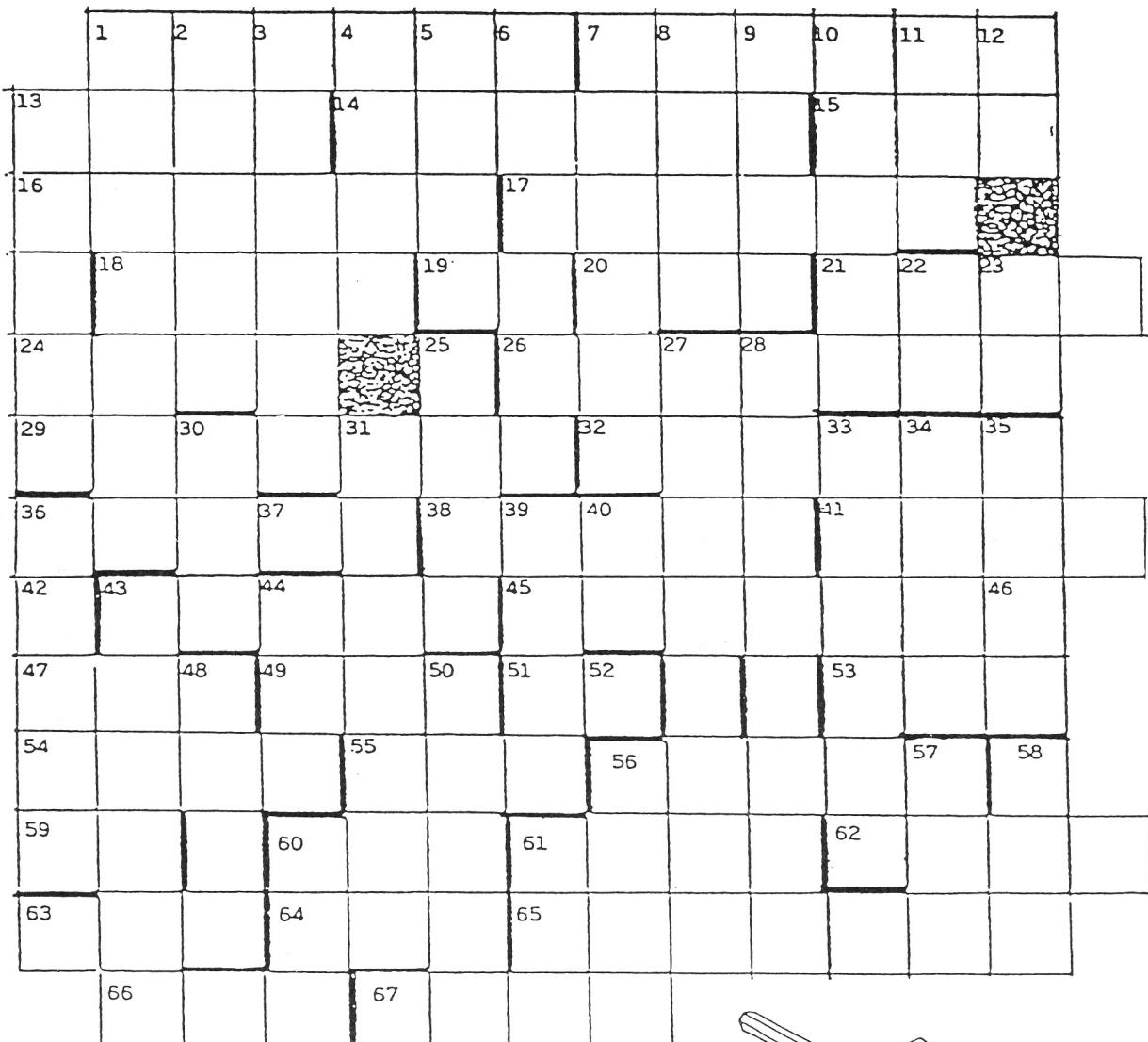
Norsk kryss 3 – 1998

Nynorsk

Løysinga sender du til NORSK-NYTT v/Jon Hildrum,
Høknes ungdomsskole, 7801 NAMSOS innan 1.
november 1998. Du deltek da i loddtrekninga om
ungdomsbøker.

32 vassrett

Namn: Klasse Skole:

Adresse:

Kva syns du om vanskegraden på dette kryssordet? (Kryss av!)

Lett

Middels

Vanskeleg

Norskryss 3 – 1998

VANNRETT

- 1 Norsk dikter (1859–1952 skrev bl.a. romanene «Sult» og «Benoni» og «Rosa»)
- 7 Romertall for 500
- 8 Den fantastiske fortellinga (sjanger)
- 12 Den 21. bokstav
- 13 Gøy, fornøyelse
- 14 Setter pris på
- 16 By (4800)
- 17 Treslag
- 19 Månefase
- 20 Partene, stykkene
- 22 Kvinnene
- 26 Stor forbundsstat
- 27 Sluttord i bønn
- 28 Guttenavn, hovedperson i «Markens grøde» av 1 vannrett
- 31 Blomst, et vårtregn
- 35 Mynt/på hodet
- 36 Dessert
- 37 Fuglebolig (omvendt)
- 39 Gudshuset
- 41 Dyr (omvendt)
- 42 Ras
- 45 36 vannrett i bestemt form, entall
- 46 Brygge
- 47 Guttenavn (kongenavn)
- 49 Guttenavn (kongenavn)
- 50 Vaske, gni (omvendt)
- 53 Den mørkhudede personen
- 55 Tall
- 56 Guttenavn
- 57 Kongens «etternavn»
- 58 Makte, få til
- 59 Ha, besitte
- 61 Jordbruksredskap

1 loddrett

LODDRETT

- 1 Skogsdyr
- 2 Kamertonen
- 3 Angi, si fra om
- 4 Konsonant, hvislelyd
- 5 Som 12 vannrett
- 6 To like bokstaver
- 7 Antonym til moll
- 8 Gi mat til dyr
- 9 Jordbruken
- 10 Gudbrand bodde der
- 11 Motbydelige
- 13 By (4500)
- 15 Den bokstaven vi bruker mest
- 17 Vind (omvendt)
- 18 Grei, medgjørlig
- 21 More seg
- 23 De bor i 26 vannrett
- 24 På sparken og kjelen
- 25 Uhyggelige
- 26 To vokaler
- 29 Engelsk tiltaleord
- 30 Målmann
- 32 Antonym til fattige
- 33 Giftes
- 34 Som 31 loddrett
- 35 Verktøy
- 38 Plyndre, røve
- 40 Nesten blink
- 43 Sette opp, ordne
- 44 Kortvokst person
- 46 Det folkerikeste land i verden
- 47 TV-tittere
- 48 Gamle bokstavtegn
- 51 Verktøy
- 52 Uttaler
- 54 Som 1 loddrett (omvendt)
- 60 Foran hunkjønn (omvendt)
- 62 Som 57 vannrett

Bokmål

1. vannrett

Bruk de store trykkbokstavene (versalene) når du løser kryssord!

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å

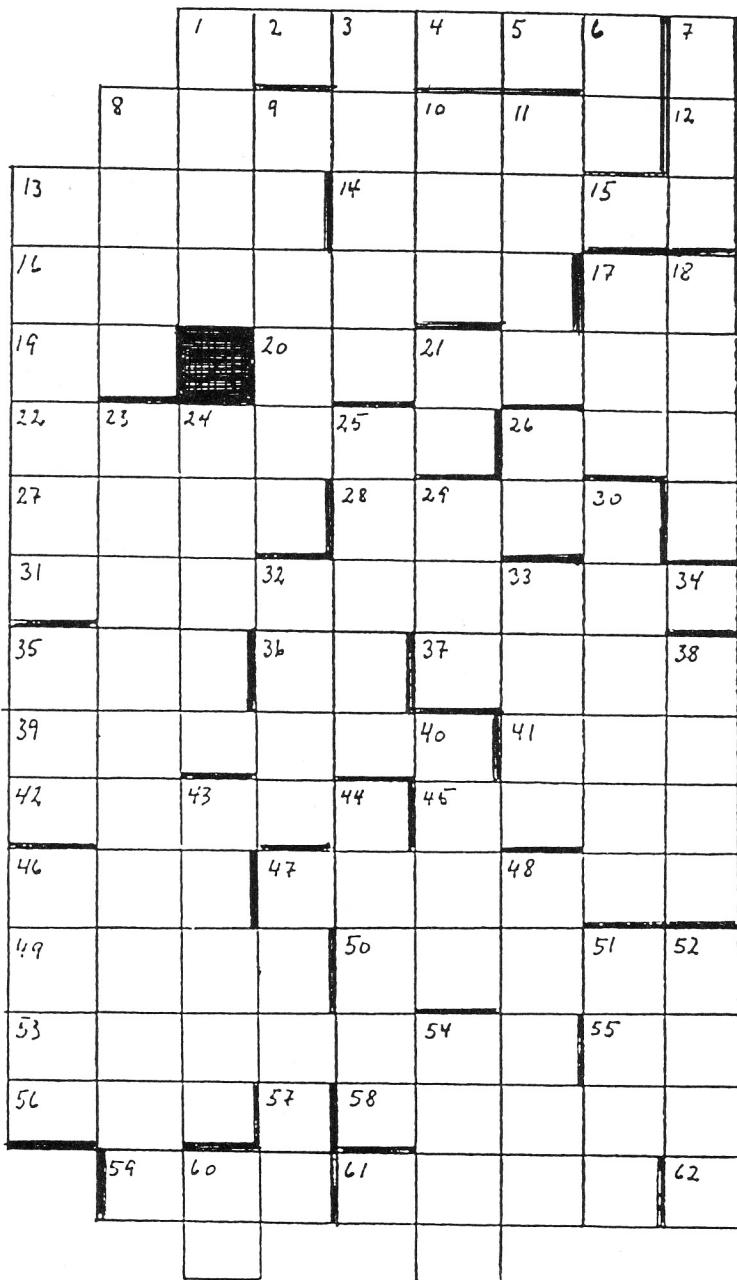
NORSKKRYSS 3 – 1998

BOKMÅL

Når du har løst kryssordet, sender du løsningen til NORSK-NYTT v/Jon Hildrum, Høknes ungdomsskole, 7801 NAMSOS innen 1. november 1998.
Du deltar da i loddtrekningen om ungdomsbøker.

1 vannrett

Også denne oppgaven må være rett utfylt om du skal være med i trekningen av ungdomsbøker.

I denne historien mangler alle tegn. Sett inn tegnene, og skriv stor bokstav der det skal være.

*Anders spurte læreren sin
kan noen bli straffet for noe
som en ikke har gjort læreren
svarte at det ikke kunne skje
det var fint sa anders og
smilte glad jeg har nemlig
ikke gjort leksene mine til i
dag*

Skriv hele teksten på baksiden av dette kryssordarket.

Hva syns du om vanskegraden på dette kryssordet? (krys av!)

lett middels vanskelig

Navn:

Klasse: Skole:

Adresse:

TENTAMEN I NORSK HOVEDMÅL

BOKMÅL

TIL ELEVEN: Oppgavesettet består av to deler, del A og del B.
Svar på spørsmåla i del A. Skriv tydelig nummer på svara dine.
Du skal skrive en av oppgavene i del B.
Skriv nummer og overskrift på oppgaven din.

Del A Les de sju tekstene og svar på spørsmåla på den følgende siden.

Tekst 1

Mauren og dua

Det var en gang en maur som hadde fallt i vannet. Ei due fikk øye på mauren. Dua skjønte at mauren ikke kunne svømme. Hun tok et ospeblad i nebbet og kastet det ned ved siden av mauren.

Mauren krøp opp på bladet, og vinden drev det mot land. Slik ble mauren reddet. Mauren stod og tørket seg i sola. Da fikk han se en gutt med en pil og bue. Han skulle nettopp til å skyte dua. Gutten hadde verken sko eller strømper.

Mauren pilte bort til gutten og bet ham i hælen.

«Au,» sa gutten og slapp pila. Slik ble dua reddet.

Tekst 2

Husrom tilbys

Mod. møbl. hybel, adg. kjk., bad og v.mask. tilbys pål. pers. fra 1. aug. 5 min. til jernb.

Henv. tlf. 74 27 42 96

Tekst 3

Gud signe maten på vårt bord
og mette kvar ein munn på jord.
Gud signe oss med faderhand.
Gud signe heim og folk og land.

Bernt A. Støylen (1858–1937)

Tekst 4

Sven kom hem och var aldeles lemlästad, med upprivet ansikte och blod på sig, och kläderna trasiga.

«Vad har hänt med dig, Sven?»

«Jo, jag gick in i ett hål, och sköt en räv.

Så gick jag in i ett större hål och sköt en björn.

Men så gick jag in i et endå större hål, och då kom tåget.»

Tekst 5

Mannen og grisungen

Det var en gang en mann som gikk i skauen. Der kom han innom på en liten plass og skulle få seg noe å drikke. Kjerringa gjorde i stand melk til ham i et lite blikkspenn. Men så hadde kjerringa en liten gris som gikk der på golvet. Med det samme mannen tok til å drikke, begynte grisen å skrike. «Stakkars grisen, han kjenner kroppen sin, han, ser du!» sa kjerringa. Men da vet du at mannen ikke ville drikke mer –. Og snipp snapp snute, så var mannen ute.

Tekst 6

Rundt som et egg. – Langt som en kirkevegg.

Hva er det?

Tekst 7

Første scene foregår på en bondegård for cirka 300 år siden.

Det er tidlig på morgenen. Hanen har galt for lenge siden. Bondekona Nille løper inn på scenen, sint og utålmodig.

Nille:

– Jeg tror knapt det fins en person her i bygda som er så lat som mannen min. Jeg har store vansker med å få han våken selv om jeg drar han etter håret ut av senga.

I dag er det torvdag. Det vet den slyngelen. Likevel sover han så lenge. Herr Paul sa til meg. – Nille, du er alt for hard mot mannen din. Det er han som er og bør være herre i huset.

Men jeg svarte han: – Nei, min gode herr Paul. Dersom jeg skulle la mannen min regjere i huset i ett år, så fikk verken herskapet eller presten skatt. I løpet av ett år ville han drikke opp alt som i huset fantes.

Nå i dag drog jeg han ut av senga og så gikk jeg på låven for å se til dem som arbeidet der. Da jeg kom inn i huset igjen, satt han på stolen og sov – med buksa på det ene beinet.

Svar på disse oppgavene:

- 1 Skriv navn på sjangrene på hver av de sju tekstene under punkt A.
- 2 Plukk ut en faglitterær tekst blant de sju tekstene under punkt A. Hvilken tekst valgte du ut?
- 3
 - a) I tekst 2 fins det svært mange forkortinger. Hvorfor brukes det forkortinger i slike tekster? Forklar.
 - b) Skriv tekst 2 uten forkortinger.
- 4 Nevn typiske sjangerkjennetegn ved tekst 3.
- 5 Skriv tekst 4 på bokmål.
- 6 Nevn to språklige virkemidler som er brukt i tekst 6.
- 7 Hva er moralen (hva kan vi lære?) av tekst 1. Du kan svare med et ordspråk eller forme svaret selv.
- 8 Skriv alle substantivene i tekst 6.
- 9
 - a) Hva heter den personen som Nille forteller om i tekst 7?
 - b) Hvorfor er det viktig for Nille å få mannen i arbeid så fort som mulig? Forklar.
 - c) Skriv punktvis minst fire faktaopplysninger om den dikteren som har skrevet tekst 7.

Del B

Skriv en av oppgavene i del B

Oppgave 1 «Visdomsdikt» fra 800–900-tallet

Versene i ramma er utdrag fra et meget kjent dikt fra 800–900-tallet. Hvilke tanker gir disse versa deg? Det er bra om du også kan si litt om diktet som versa er hentet fra. Velg selv sjanger, og lag ei passende overskrift.

<i>Betre bør du ber kje i bakken enn mannevít mykje: med lákare niste du legg kje i veg enn ovdrykkje med ol.</i>	<i>Vitlaus mann vaker all natta. tenkjer både opp og ut: han er trøytt og mod når morgenon kjem. og alt er flokut som før.</i>	<i>Veit du ein ven som vel du trur, og du hjå han fagnad vil få: gjev han heile din hug og gáva ei spar, far og finn han ofte.</i>
<i>Kopen glanar når til gilde han kjem. fomlar fámen og mullar; så snart han ein slurk av skjenken får, då utan stans han sullar. fámen: tosket</i>	<i>Eit lite bu er betre enn inkje, heime er kvar mann herre: hjarta bløder når beda du skal om mat til kvart eit mål.</i>	<i>Døyr fe, døyr frendar, døyr sjølv det same: men ordet om deg aldri døyr vinn du eit gjetord gjævt.</i>

Oppgave 2 - DÝR

Du har et dyr som har fått unger. Skriv et brev til en venn og fortell at han kan få en av ungene. Forklar hvordan dyret ser ut, og fortell hvordan dyret skal stelles.

Overskrift: Siden brev ikke skal ha overskrift, skriver du **OPPGAVE 2 - DÝR** på ei side og begynner selve brevet på neste side.

Oppgave 3 - YRKESVALG

Derfor vil jeg bli Sett inn en yrkestittel på den åpne linjen, og bruk ordene som her er uthetet som overskrift. Skriv en artikkel om det yrket du har nevnt, skriv om utdannelsen og begrunn hvorfor du har plukket ut nettopp dette yrket.

Oppgave 4 - FRAMTIDA

Om bare framtida kunne bli slik! Velg selv en sjanger som du syns passer. Du kan gjerne flette inn et dikt i teksten din.

Overskrift: Lag selv ei overskrift der ordet framtida er med.

Oppgave 5 - År 2000

Nedtellinga mot år 2000 går raskt. Mange frykter at datamaskinene ikke vil fungere når årstallet 2000 kommer inn i systemet. Hva kan da i verste fall skje? Hva tror du vil hende? Skriv om det. Velg selv en høvelig sjanger og lag en passende overskrift.

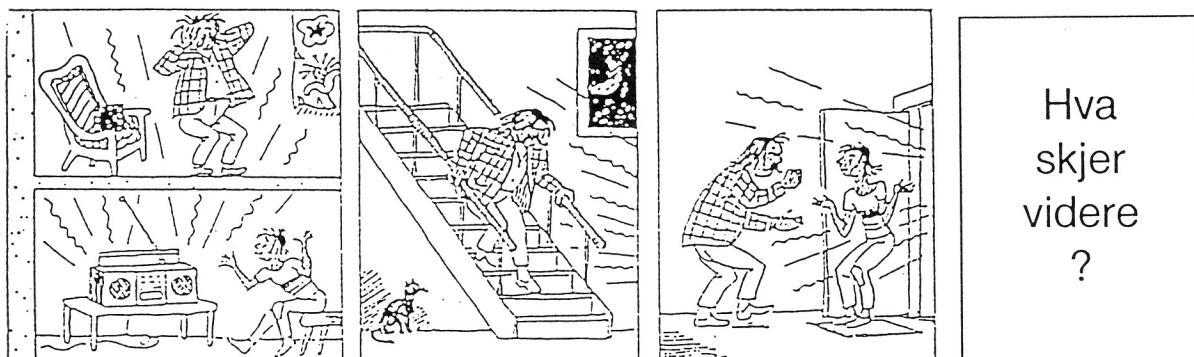
Oppgave 6 - En forfatter presenterer seg selv

I løpet av skoletida er du blitt kjent med mange forfattere og bøker.

Tenk deg at en forfatter presenterer seg selv og sitt forfatterskap i form av en monolog (enetale). Skriv monologen.

Lag selv ei overskrift der forfatterens navn er med.

Oppgave 7 - Er ikke Monsen glad i frisk musikk?

Skriv ei fortelling på grunnlag av denne tegneserien. Få med det som skjer på hvert bilde, og dikt selv slutten på fortellinga. Personkarakteristikker, handlingsreferat, replikker, skildringer, tankereferat m.m. hører heime i en slik tekst.

Lag selv ei høvelig overskrift på fortellinga.

Oppgave 8 - FORURENSING

Forsøpling og forurensing av forskjellig slag er et stort problem i vår tid.

Skriv et foredrag for en klasse i ungdomsskolen, et intervju for et ungdomsblad eller et «ordet fritt»-innlegg for lokalavisa om dette problemet.

Overskrift: Lag selv ei overskrift der ordet forurensing er med.

Vi arbeider med vanskelige ord

- 1 Se nøye på ordet
- 2 Uttal ordet tydelig
- 3 Lukk øynene. Forsøk å se for deg hvordan ordet skrives
- 4 Skriv ordet ned på et papir
- 5 Hold over ordet du skrev, skriv det en gang til
- 6 Fortsett med å skrive ordet til du er sikker på skrivemåten
- 7 Arbeid med vanskelige ord i grupper på to. Den ene dikterer, den andre skriver.
Bytt roller.

Nedenfor er samlet en del ord som ofte skrives feil. Orda er satt opp i grupper på ti. Når du har en ledig stund, på skolen eller heime, kan du ta for deg en gruppe ord og arbeide med dem. Det første du kan gjøre er å skrive orda i alfabetisk rekkefølge. Du blir kjent med orda mens du skriver dem. Deretter kan du følge punktene som står øverst på denne sida.

Bokmål			
A	B	C	D
1. Grammatikk	1. Insekt	1. Interessant	1. Litteratur
2. Appelsin	2. Politi	2. Bikkje	2. Assistent
3. Radio-programmet	3. Passasjer	3. Garasje	3. Bibliotek
4. Kjerring	4. Kommune	4. Fiendtlig	4. Overall
5. Operasjon	5. Sjanse	5. Takknemlig	5. Appetitt
6. Invitert	6. Temperatur	6. Betennelse	6. Abonnement
7. Kollisjon	7. Adresse	7. Gjemsel	7. Kylling
8. Intervju	8. Stakkitt	8. Sjokolade	8. Syklene
9. Gikt	9. Trafikant	9. Matematikk	9. Konsonant
10. Sjiraff	10. Annonse	10. Parallel	10. Satellitt

Nynorsk			
E	F	G	H
1. Fleirtal	1. Sjeldan	1. Vatn	1. Skilje
2. Sjølvsgått	2. Slitsam	2. Bikkje	2. Elles
3. Teikninga	3. Trettiande	3. Leikeplass	3. Tjuande
4. Keisame	4. Feriemånad	4. Forteljing	4. Øydelegginga
5. Reiskap	5. Gjestebod	5. Namnet	5. Barneteikning
6. Haustlauv	6. Avgjerd	6. Hugse	6. Vermeldinga
7. Jamn	7. Forfattar	7. Raud	7. Kyrkjå
8. Kjærleik	8. Sjukmelding	8. Morgan	8. Meisterškap
9. Einig	9. Valfag	9. Opning	9. Skodespel
10. Morosam	10. Hovudstaden	10. Sjølv	10. Laurdagsreingjering

Eksempel på øving med – UTTALE OG RETTSKRIVING

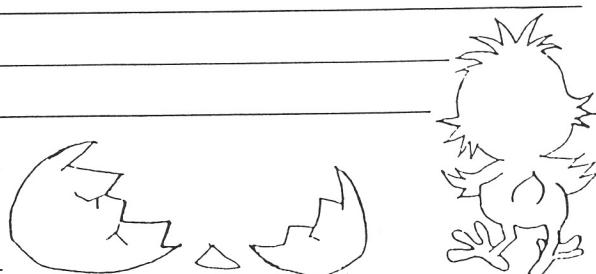
De fleste ordene på norsk skrives som de uttales. Å skrive lydrett er derfor den viktigste rettskrivingsregelen.

- A. Det er viktig å uttale ordene rett og tydelig. Les disse ordene tydelig: repetisjoner, interessert, situasjoner, reparasjoner, idealene, sertifikatet, intervjuene, apparatene, initiativ elektrisitet, artikulere, influensa.
- B. De vokalene som står på linjene, finner du igjen i ordene ovenfor. Skriv på linjen det ordet som inneholder de vokalene som er oppregnet på linjen.

1. i e e e _____
2. i u e a _____
3. e a a o e _____
4. i u a o e _____
5. a a a e e _____
6. e e i o e _____
7. a i u e e _____
8. i e a e e _____
9. e e i i e _____
10. i e u e e _____
11. i i i a i _____
12. e i i a e _____

- C. Lag setninger med hvert av de tolv ordene slik at du viser at du skjønner hva ordene betyr.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____

Drømmeyrker

Mel.: You are my sunshine –

Jeg vil bli baker
og gumle kaker
og alt som smaker
av sukker, søtt.
Da skal jeg glise
og bare spise.
Av søte saker
blir jeg aldri trøtt.

Jeg vil bli flyger
som stadig klyver
høyt opp i lufta
med brak og drønn.
Ja, jeg skal farte
rundt om på kartet
og ha det moro
og attpå få lønn.

Jeg vil bli dykker
og finne smykker
av gull og sølv
i de glemte vrak.
I mine drømmer
jeg dykker, svommer
og plukker skatter
som passer min smak.

Jeg vil bli keeper
som ballen griper
og holder fast
selv om ballen skrur.
Jeg hopper, spretter,
og ingen netter.
For laget seirer
med meg i sitt bur.

Hildrum: Norskfagkassett 2: Syng og skriv mer

Syng visa – svar på oppgaver

Velg oppgaver i samråd med læreren.

A Min mening

Si din mening om yrkesvalg. Flett svar på noen av spørsmålene nedenfor inn i meningsytringen din.

- 1 Hva er typisk for de yrkene som er nevnt i visa?
- 2 Hvilkens aldersgruppe mener du ofte har slike yrker på ønskelista si?
- 3 Nevn andre drømmeyrker som bestemte aldersgrupper har.
- 4 Kunne du tenkt deg å velge noen av de yrkene som er nevnt i visa? Grunngi svaret ditt.

B Plakat

Du vil gjerne oppmuntre ungdom til å velge et bestemt yrke. Lag en fargerik og oversiktlig plakat der du framhever fordelene ved å velge nettopp dette yrket. Husk: Tegninger frisker opp plakaten.

C Gallup/veggavis

Still følgende spørsmål til hver enkelt i klassen: Hva teller mest for deg når du skal velge yrke? (Velg ett.)

Er det lønna, sjanser for rask forfremmelse, arbeidsdrakten, mulighetene til å bli berømt, et hyggelig arbeidsmiljø, en sikker arbeidsplass, spenning og eventyr, at du får brukt dine spesielle evner og interesser, kort arbeidstid og lange ferier?

Presenter resultatet av gallupen (rundspørringa) i form av ei veggavis i klassen.

D Artikkell

Skriv en artikkel der du kommenterer resultatet av gallupen (Se punkt C.)

E Utgreiing

Fortell om et yrke som du kan tenke deg å utdanne deg for.

F Intervju

Lag et intervju med en yrkesutøver.

G Bildetolking

Grei ut om hva du ser på tegninga nedenfor. Hvilke tanker gir denne tegninga deg? Skriv om det.

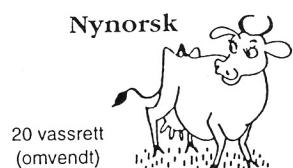
H Vise

Skriv flere vers på «Drømmeyrkevisa».

I Tegn

Lag tegninger som har tilknytning til versene i denne visa.

Kryssordløsning Norsknytt 2 – 1998

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	T	J	U	E	R	P	A	U	S
13	R	U	S	R	A	P	P	A	P
16	A	K	T	I	V	E	L	A	L
20	U	K	F	D	A	T	O	R	O
25	M	E	I	E	R	I	E	T	E
28	H	K	L	A	R	T	R	I	K
31	A	K	A	N	D	T	E	G	L
35	R	O	M	A	N	L	E	L	U
39	M	O	R	G	O	N	E	N	D
42	B	M	A	R	V	E	V	I	S
45	A	L	V	O	R	M	A	T	E
48	K	A	T	T	E	N	E	T	K
51	A	G	I	T	S	D	I	E	T
54	R	O	V	E	T	A	N	N	A
58									

	1	N		2	A		3	L		4	M	
5	K	A	P	U	T	T	S	R	Ø	M	M	E
6	D	I	R	I	G	E	N	T	E	M	E	R
7	B	R	O	R	A	L	A	A	F	N	S	K
8	V	A	S	E	N	E	P	A	V	E	T	U
9	A	K	R	O	B	A	T	E	R	H	E	S
10	32	M	E	E	K	I	R	U	N	A	R	I
11	B	R	A	O	B	D	R	A	T	T	N	E
12	U	R	S	L	I	N	G	R	E	V	G	N
13	L	O	S	T	I	M	E	N	E	N	D	N
14	51	F	A	R	52	R	O	M	M	E	M	A
15	56	N	A	U	57	T	E	T	T	S	R	E
16	62	S	N	U	58	E	63	E	64	G	O	I
17	65	E	S	K	66	K	67	A	68	E	D	M
18	71	J	E	N	72	A	73	T	74	V	E	I
19	75	P	E	G	76	P	77	Ø	78	L	O	S
20	77	E	E									

Blad i postabonnement

Returadresse:
Norsknytt
PB 303
7600 Levanger

Norsknytt

Norsknytt 3 - 1998

Innhold

- 1 Siste skoleår med M87, L97 overtar
- 2 Kryssordvinnere 2 - 1998
Skolen skal styrke elevenes språklige selvtillit
- 3 Lyrikken står sentralt i 9. klasse
- 4 Slik kan vi begynne med diktskriving
- 5 Dikttoppen - Alfabetdikt
- 6 Prosjektarbeid - noen praktiske tips
- 7 Intervju om friminuttet
- 8 Hulter til bulter med grammatikk og ordsspråk
- 10 Plakaten - sjangeren som alle leser
- 11 Grannespråkkunnskap - ordoppgaver i svensk og dansk
- 12 Norsk er best for nordmenn
- 14 Sjangerruteord: Kjenner du igjen sjangeren?
- 15 Sjangerslekskap, finn fremmede sjangerer
- 16 Norsknytts midtsider: Arbeidsprogram i skriftforming
- 18 Bli bedre kjent med "paraplyordene"
- 19 Hva vet du om språk og litteratur?
- 20 Tema: Noe som (kanskje) ikke kan skje
- 21 Å lese er å føre en samtale med teksten
- 22 Norskkryss 3 - 1998, nynorsk
- 24 Norskkryss 3 - 1998, bokmål
- 26 Tentamen i norsk hovedmål
- 30 Vi arbeider med vanskelige ord
- 31 Uttale og rettskriving
- 32 Syng og skriv: Drømmeyrker
- 33 Kryssordløsninger 2 - 1998